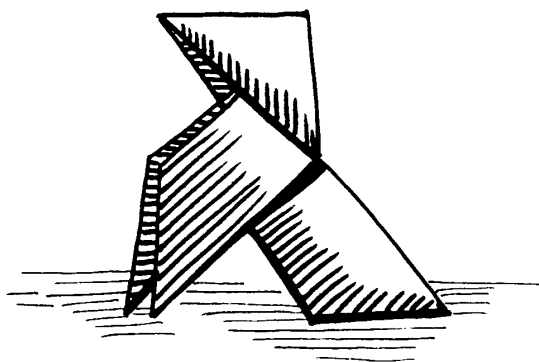

EL PAPER

"dedicat als arbres i als boscos"

L'Obrador Imaginari

Edicions de
l'Obrador Imaginari

Edicions de l'Obrador Imaginari

© JMS 1990-99

Reproducció autoritzada, fora dels casos que, directament o indirectament, es vulgui fer amb algun tipus de finalitat comercial o lucrativa.

La primera edició d'aquest llibret la van fer conjuntament, el 1990, les següents entitats: Cepa, Gepec, Adenc, Secció de Natura de la Ues, El Fanal, l'Aglà, Geven i la Casa Escola de Natura L'Arc de Sant Martí.

Els orígens del paper són llunyans.

Sembla ser que tot just començat el segle segon, a la Xina, es va començar a elaborar i a fer servir.

Bastant més tard, al segle vuitè, i a través d'una presoners xinesos, es va introduir al món àrab.

I va ser des d'allí que, posteriorment, a través de la península ibèrica, es va iniciar la seva difusió per Europa.

Antigament el paper s'havia fet a partir de diferents matèries.

Per exemple, aquí a Europa, i fins abans de la gran industrialització, el paper es feia amb draps.

Quan la roba de lli i de cotó era vella i ja no es podia ni sargir, els drapaires l'arreglaven, per vendre-la després als artesans del paper.

Aquella roba era primer esmicolada i, després, en uns molins especials d'aigua, lentament s'anava esfilagarsant i es feia pastosa, fins que s'obtenia una suspensió densa d'aigua i pasta de draps.

A aquella suspensió, a la qual se li afegia una cola, s'abocava en una tina, i s'anava remenant constantment, per tal que no s'assolés.

Llavors, a la tina, s'hi submergia horitzontalment la forma, que era un sedàs rectangular gairebé sense vores, de trama molt fina.

En treure la forma l'aigua s'escorria pels foradets de la trama i, damunt del sedàs, quedava una pel·lícula uniforme de pasta.

Tombant la forma i fent una petita pressió, es depositava aquell incipient full de paper damunt d'un feltre de llana.

Repetint el procés, de mica en mica s'anava fent una pila de feltres i papers.

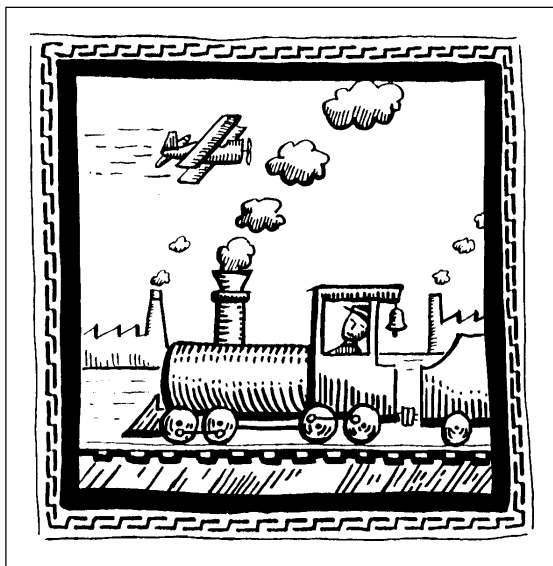
Quan la pila era prou gran, normalment de mitja raima, es posava a la premsa i es premsava, per tal d'escórrer tota l'aigua possible.

Un cop premsada, s'anaven separant els papers dels feltres, i els fulls es posaven a assecar al mirador, que era el nom que rebia el lloc airejat destinat a l'assecatge.

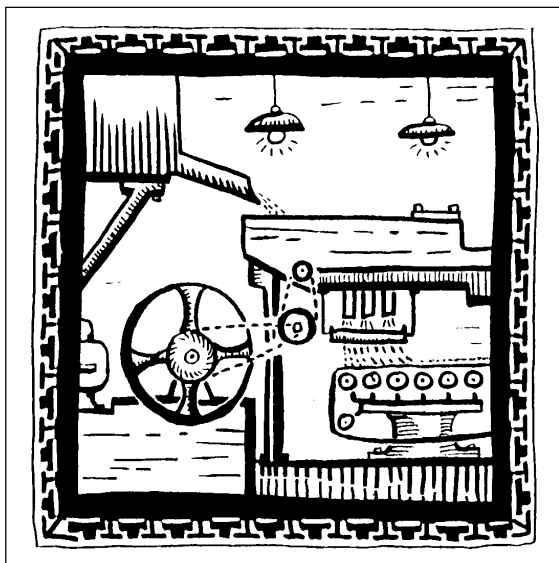
Després, un cop secs, si eren papers que havien de servir per escriure, venia l'encolat, que tenia la finalitat de reduir la porositat i fer possible l'escriptura.

Després d'impregnar-los amb una solució de midó o amb una cola animal, eren brunyits amb una pedra d'àgata o setinats amb un martinet.

Com que la obtenció del paper era artesanal i laboriosa, i el seu preu elevat, la gent feia servir el paper amb mesura, només quan veritablement el necessitava. I com que les necessitats sempre són subjectives, se'n feia servir relativament poc.

Fins que a mitjans del segle XIX, la industrialització i l'inici del món modern del consum van alterar radicalment aquell fer artesanal i aquell ús moderat.

Són tres els aspectes més rellevants d'aquell canvi:

El primer, l'inici de la fabricació mecànica de paper.

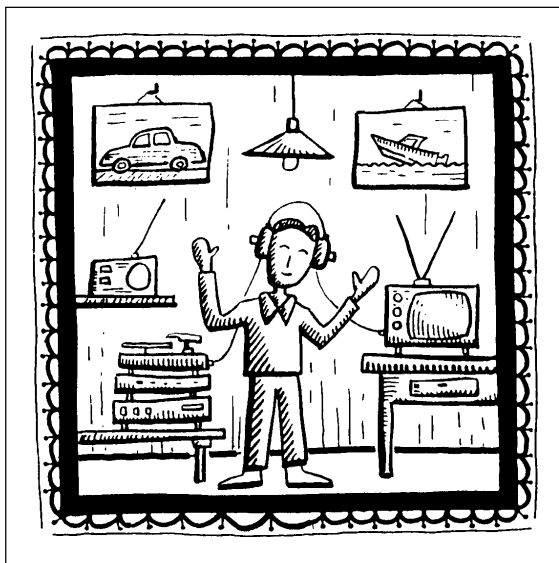
El segon, la insuficiència de draps com a primera matèria, a causa del increment de producció d'aquella indústria naixent.

El tercer, com a conseqüència de la manca de draps, l'inici de l'ús massiu de la pasta de fusta.

La generalització de la pasta de fusta la va facilitar la desfibradora, una nova màquina que permetia la ràpida trituració dels troncs.

I el resultat de tot plegat va ser que es va passar d'una manufactura de recuperació, mitjançant la qual d'uns draps vells inservibles s'obtenia un paper nou de primera qualitat, a una indústria que, per elaborar el seu producte, necessitava agredir els arbres i els boscos.

L'orientació consumista d'una banda i la visió només especulativa dels boscos d'una altra —en definitiva, la reducció de la vida en general a un fet comercial— van fer que s'anessin disparant les xifres de fabricació i de consum de paper.

Un consum creixent que s'associava a la idea de progrés i que es vivia com un fet plenament positiu.

Però ara ja podem deixar de parlar en passat, perquè és el punt on som actualment.

Avui és habitual avaluar el nivell de vida d'una col·lectivitat pel consum que fa i per la quantitat de deixalles que genera.

I al parcialitzar aquest consum en el sector del paper, aquest creixement s'avalua com a progrés cultural.

No cal ni dir que les dues formes d'avaluació, a més de ser sovint errònies, són perillosíssimes.

D'una banda, perquè obliden que per arribar a generar aquestes escombraries calen abans un seguit de processos extractius i industrials molt importants, generadors sovint d'un gran impacte sobre el medi ambient.

D'una altra, perquè minimitzen imprudentment el problema que generen les escombraries per elles mateixes.

Y és que la gestió de les escombraries, tant a causa del seu volum com de la seva composició —cada cop més poc biodegradables i més contaminants— comença a ser un problema molt seriós.

I pel que fa a la associació de l'augment del consum de paper a progrés cultural, es obvi que hi ha —o que hi ha hagut, ja que la majoria ja han esta colonitzades i destruïdes— moltes comunitats dites primitives i analfabetes, desconexedores per tant del paper i de tots els teòrics avantatges del progrés occidental, que tenen o tenien valors culturals dels quals nosaltres n'estem, dissortadament, mancats.

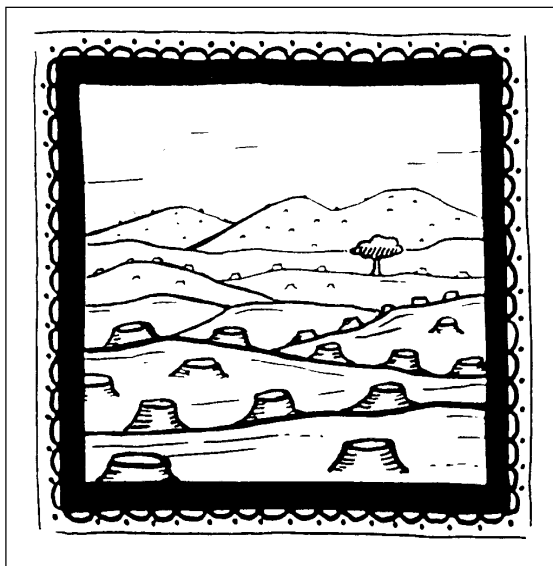
Però a veure, mirem-ho d'una altra manera.

En la societat en què vivim, qualsevol persona, durant gairebé tot el dia, té algun paper a la mà: el bitllet de l'autobús, les entrades del cinema, alguna carta, fulls de propaganda, el diari, la paperina de les castanyes, un llibre, factures, mocadors, números de loteria...

Això sense comptar el paper que l'envolta, per exemple, el paper d'empaperar les parets o els cartells publicitaris dels carrers.

I el cartró, que també és un paper, només que més gruixut. I se'n fa servir un munt, embulant, encaixant i encapsant gairebé totes les coses.

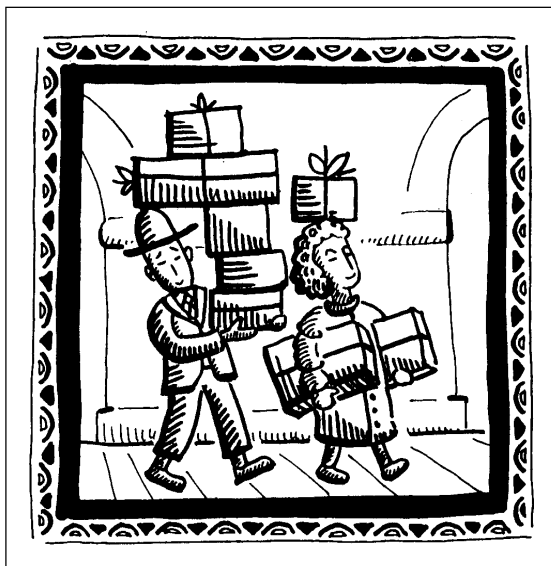
Acapdavall, el resultat és que una persona normal , després d’haver-lo usat d’alguna manera, llença cada dia a les escombraries un munt de paper.

I com que el món i les escombraries cada vegada són més plens de paper, les muntanyes cada vegada són més buides d’arbres i boscos.

Al corrent de tot això, l'Anton Drapaire pensa que les coses no van bé. Sap que no és bo, que cada dia hi hagi més escombraries i menys boscos.

I el primer remei que se li acut és ben senzill i de sentit comú: no fer servir tant paper.

Veu que reduint seriosament el consum se solucionarien els problemes més importants.

Així de fàcil i així de senzill.

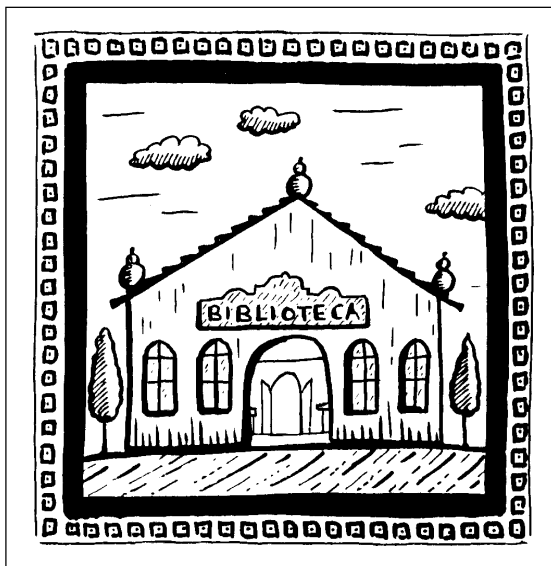
O així de complicat i difícil, si es mira només des de l'òptica malversadora, agressiva i històricament curta de vista de la societat de consum avui imperant.

L'Anton Drapaire creu que sobretot és una qüestió d'hàbits; un dia en va fer una llista:

—**Reduir** el volum i el tiratge dels diaris i llegir-los col.lectivament, als bars, a les biblioteques, a les places, junt amb els veïns i els amics...

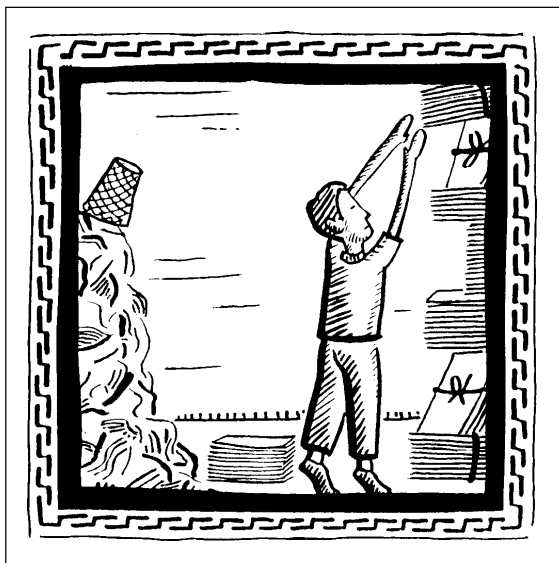
—**Suprimir** les propagandes electorals, amb els seus munts de cartells, octavetes i pamflets, tan plens de mentides.

—**M**inimitzar la propaganda comercial, igualment massa plena d'enganyifes.

—No fer servir ni tovallons ni estovalles ni mocadors de paper; ja tenim els de roba, que es poden rentar i duren molts anys.

—Fer servir les biblioteques públiques, que per això són: per fer-les servir. I no fer-se cadascú la seva biblioteca particular...

Més coses?

—No llençar gens de paper ni de cartró a les escombraries; guardar-los i durlos als drapaires, o als contenidors de paper del carrer.

—Procurar fer servir paper reciclat sempre que sigui possible.

El paper reciclat és el que es fa utilitzant com a primera matèria paper vell enlloc de pasta de fusta.

Es pot recuperar tot tipus de paper. Des de fulls i sobres a cortolines i cartrons.

Com més paper es recupera —com menys se'n llença a les escombraries— més paper reciclat es pot fer. I com més paper reciclat es fa, amb un consum igual, es tallen menys arbres.

L'Anton Drapaire pensa que si, en general, ens replantegem l'ús que fem del paper, si procurem estalviar-lo, si quan n'hem de fer servir el fem servir reciclat, si mai en llencem a les escombraries, si ens preocupem una mica d'aquestes coses, els boscos deixaran de minvar i les escombraries deixaran de créixer, i el món serà més bonic.

Qui s'hi apunta?

Epíleg

Però aquesta història podria ser de qualsevol altra cosa.

És del paper, però podria ser essencialment la mateixa, amb petites variants específiques, si parlés dels plàstics, dels metalls, dels vidres, de la roba, de les piles, dels residus urbans o industrials, i de tantes altres coses que són presents en la nostra vida quotidiana.

Plantejar-nos la utilització més racional de tots aquests elements és una feina que no hauríem de defugir.

I, per tant, com abans, podem tornar a dir:

Qui s'hi apunta?

